

# Oliy ta'lim tizimida milliy musiqani tinglashga asoslangan ta'lim-tarbiyaning integrativ modeli

Elmurod Maxmudjonovich Tajiboyev  
Namangan davlat pedagogika instituti

**Annotatsiya:** Mazkur maqolada oliy ta'lim tizimida milliy musiqani tinglashga asoslangan ta'lim-tarbiyaning integrativ modeli pedagogik, estetik va madaniy jihatdan tahlil qilinadi. Maqolada talabalarni milliy musiqa orqali estetik va madaniy rivojlantirish usullari, interfaol va multimediya metodlari, yosh xususiyatlarini hisobga olgan ta'lim jarayoni, shuningdek, baholash va rag'batlantirish mexanizmlari yoritilgan. Tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida musiqiy did, estetik tafakkur va madaniy identitetni shakllantirishda amaliy ahamiyatga ega ekanligi ko'rsatib o'tiladi.

**Kalit so'zlar:** milliy musiqa, oliy ta'lim, ta'lim-tarbiya modeli, estetik tafakkur, musiqiy did, interfaol metodlar, multimediya vositalari, pedagogik jarayon, yosh xususiyatlari, baholash.

## An integrative model of education based on listening to national music in higher education

Elmurod Maxmudjonovich Tajiboyev  
Namangan State Pedagogical Institute

**Abstract:** This article analyzes an integrative model of education in higher education based on listening to national music from pedagogical, aesthetic, and cultural perspectives. It discusses methods for fostering students' aesthetic and cultural development through national music, the use of interactive and multimedia methods, age-appropriate teaching processes, as well as assessment and motivation mechanisms. The research findings demonstrate the practical significance of this approach in higher education institutions for developing musical taste, aesthetic thinking, and cultural identity among students.

**Keywords:** national music, higher education, education model, aesthetic thinking, musical taste, interactive methods, multimedia tools, pedagogical process, age-specific characteristics, assessment

Oliy ta'lim tizimida milliy musiqani tinglashga asoslangan ta'lim-tarbiyaning integrativ modeli talabalarni nafaqat professional jihatdan, balki estetik va madaniy

rivojlantirishga qaratilgan kompleks pedagogik yondashuv sifatida qaraladi. Milliy musiqa oliy ta'lim jarayonida faqat estetik zavq beruvchi vosita emas, balki talabaning madaniy identitetini mustahkamlash, tarixiy va madaniy merosni anglash, shuningdek, global madaniy muloqotga tayyorlash mexanizmi sifatida xizmat qiladi. Bu model pedagogik, psixologik, estetik va ijtimoiy komponentlarni uyg'unlashtirgan holda talabaning rivojlanishiga keng imkoniyat yaratadi. Talabalarni milliy musiqa orqali estetik va madaniy tarbiyalash jarayoni bir qator metodik tamoyillarga asoslanadi.

Birinchiidan, talabalarga turli janr va uslublardagi milliy musiqa namunalarini tinglatish orqali ularning musiqiy didi va estetik tafakkuri shakllantiriladi. Tinglash jarayoni nafaqat eshitish faoliyati, balki hissiy idrok, ritm, lad, tembr, melodik va harmonik tuzilmani anglash bilan uyg'unlashadi. Milliy musiqa namunalarini tanlashda turli davrlar, ijrochilik an'analari va janrlar hisobga olinadi. Masalan, shashmaqom, xalq qo'shiqlari, kuylar va zamonaviy milliy kompozitorlar asarlari talabalarining estetik tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ikkinchiidan, model interfaol va integrativ metodlarni qo'llashga asoslanadi. Talabalar tinglagan asarni tahlil qiladi, hissiy kayfiyatini tasviriy ifoda orqali aks ettiradi, guruh muhokamalari va ijodiy topshiriqlar orqali o'z xulosalarini shakllantiradi. Bu metodlar musiqiy didni rivojlantirish, tanqidiy tafakkur va ijodiy fikrlashni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, o'quv jarayonida tarix, adabiyot, tasviriy san'at va madaniyatshunoslik elementlari bilan integratsiya amalga oshiriladi. Talabalar milliy musiqiy asarni tinglaganidan so'ng uning tarixiy kontekstini o'rganadi, ijrochilik an'analari va madaniy qadriyatlar bilan tanishadi.

Uchinchi jihat - multimediya va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish. Audio va video materiallar, interaktiv taqdimotlar, ijrochilik va konsert yozuvlarini qo'llash orqali talabalar nafaqat eshitadi, balki vizual va emotsional idrokni ham rivojlantiradi. Milliy cholg'u asboblari ansambllari ijrosini kuzatish talabalar uchun yanada boy tajriba yaratadi va ularni professional hamda madaniy jihatdan rivojlantiradi.

To'rtinchidan, tarbiyaviy komponent muhim rol o'ynaydi. Milliy musiqani tinglash orqali talabalar vatanparvarlik, estetik zavq, madaniy qadriyatlarni qadrlash va o'z milliy merosini anglashni o'rganadi. Shu bilan birga, talabalarni jahon madaniyati va boshqa xalqlarning musiqiy merosi bilan tanishtirish ularni global madaniy muloqotga ochiq, madaniy bag'rikeng shaxs sifatida shakllantiradi. Beshinchi jihat – baholash va monitoring. Talabalar musiqani tinglashdagi faol ishtirok, hissiy va ijodiy ifodasi, tahliliy mulohazasi asosida baholanadi. Baholash rag'batlantiruvchi va rivojlantiruvchi xarakterga ega bo'lishi lozim. Shu nuqtai nazardan, og'zaki so'rov, yozma mulohaza, interaktiv testlar va ijodiy topshiriqlar integratsiyalashgan holda qo'llaniladi.

Oliy ta'lim tizimida milliy musiqani tinglashga asoslangan ta'lim-tarbiyaning integrativ modeli talabalarining estetik va musiqiy didini shakllantirish, madaniy

identitetini rivojlantirish va professional tayyorgarlik darajasini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu model pedagogik, psixologik, estetik va ijtimoiy komponentlarni uyg'unlashtiradi, shuningdek, milliy merosni chuqur anglash va global madaniy muloqotga tayyor shaxslarni tarbiyalash imkonini beradi. Shu sababli, oliy ta'lim muassasalarida bunday integrativ yondashuvni joriy etish zamonaviy ta'limning ustuvor vazifalaridan biri sifatida qaraladi. Talabalar milliy musiqani tinglash orqali o'z madaniy qadriyatlarini anglaydi, musiqiy did va estetik tafakkurini rivojlantiradi, shuningdek, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshiradi. Shu bilan birga, model talabalarni professional faoliyatga tayyorlashda ham amaliy ahamiyatga ega, chunki musiqiy did va estetik tafakkur har qanday madaniy va san'at sohasida muvaffaqiyat kalitidir.

Milliy musiqani tinglash jarayoni nafaqat o'quvchilarning hissiy-intellektual rivojlanishiga, balki ularning ijtimoiy va madaniy faolligini oshirishga xizmat qiladi. Oliy ta'limda milliy musiqa va xalq an'analari asosida integrativ modelni amalga oshirish pedagogik, metodik va texnologik jihatdan tizimli yondashuvni talab qiladi. Bunda o'quv jarayoni turli metodik bosqichlarni o'z ichiga oladi: tinglashga tayyorgarlik, faol tinglash, tahlil va muhokama, ijodiy va interfaol faoliyat. Talabalarni milliy musiqa va xalq an'analari orqali tarbiyalash ularning estetik va madaniy saviyasini oshiradi, shuningdek, milliy va jahon madaniyati o'rtasida uzviy bog'liqlikni anglashga yordam beradi. Shu bilan birga, integrativ model zamonaviy multimediy va texnologiyalarni qo'llash imkoniyatini beradi, bu talabalarni ijodiy va tanqidiy fikrlashga undaydi.

Milliy musiqani tinglash jarayoni faqat nazariy bilimlarni emas, balki amaliy ko'nikmalarni ham shakllantiradi. Shu jihatdan, oliy ta'lim tizimida milliy musiqani tinglashga asoslangan ta'lim-tarbiyaning integrativ modeli zamonaviy talaba shaxsini to'laqonli rivojlantirishda muhim vosita sifatida qaraladi. Bu modelning amalga oshirilishi talabalarning estetik va musiqiy didi, madaniy identiteti, hissiy va intellektual rivoji, shuningdek, professional va ijtimoiy faolligini uyg'unlashtirishga xizmat qiladi. Shu sababli, oliy ta'lim muassasalarida milliy musiqa asosida integrativ yondashuvni joriy etish pedagogik amaliyot va ilmiy tadqiqotlar uchun ustuvor vazifa hisoblanadi.

### **Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Tajiboyev, E. (2025). O 'ZBEK MILLIY QADRIYATLARINING TARIXIY MEROSI VA ZAMONAVIY JAMIYATDAGI O 'RNI. Universal xalqaro ilmiy jurnal, 2(4.3).

2. Tajiboev, E. (2025). ORGANIZATION OF AN OUT-OF-CLASS MUSIC CLUB IN COMPREHENSIVE SECONDARY SCHOOLS. Развитие и инновации в науке, 4(2), 13-16.

3. Tajiboev, E. (2025). THE IMPORTANCE OF MUSIC IN FORMING THE SPIRITUAL AND MORAL WORLDVIEWS OF STUDENTS. *Инновационные исследования в науке*, 4(2), 9-13.

4. Tajiboev, E. M. (2024). Professional Factors of the Process of Preparing Young Singers for Ensemble Performance. *International Journal of Formal Education*, 3(12), 68-71.

5. Tadjibayev, E. (2021). The Effectiveness Of Transformational Trends In The Use Of Pedagogical Technologies In The Formation Of National Musical Hearing Skills Among Students. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 3(05), 145-149.

6. Sarsenbaevich, K. J., & Kuanyshovna, I. Z. (2023). Modern Approaches in Music Education and its Peculiarities. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN*, 4(10), 23-26.

7. Tajiboev, E. M. (2021). ALLA RUMOR IN LISTENING TO NATIONAL AND CLASSICAL MUSIC IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS (4TH CLASS III QUARTER). In *EUROPEAN RESEARCH* (pp. 158-160).

8. Tajiboyev, E. M. (2026). Scientific and pedagogical foundations of developing the skills of listening to national music in higher education system. *Science and Education*, 7(1), 1038-1043.

9. Sobirov, B. (2020). Analysis of the Researches on the Aesthetic Features of Uzbek Folk Music. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 2(07), 371.

10. Tursunova, R. A. (2024). SCIENTIFIC AND CREATIVE ACTIVITY OF UZBEK MUSICOLOGIST TB GAFURBEKOV. *European Journal of Arts*, (2), 112-115.

11. Sotiboldievna, K. R., & Odilovna, O. G. (2022). Theoretical Bases of Teaching Local Styles and their Essence in Music Lessons. *Central Asian Journal of Social Sciences and History*, 3(1), 1-6.

12. Odilova, G. (2025, October). FACTORS OF DEVELOPING THE 1ST RHYTHM PERCEPTION IN MUSIC EDUCATION STUDENTS: METHODS OF DETERMINATION BASED ON PRIORITY FOR MULTISENSORY EDUCATION. In *International Conference on Arts, Society & Humanities* (Vol. 1, No. 1, pp. 27-29).

13. Juraboeva, M. J. K., & Odilova, G. O. (2021). MUSIC TRADITIONS OF THE UZBEK PEOPLE. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS*, 2(12), 115-118.

14. Odilova, G. (2025). MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA BOLALAR BILAN ISHLASHDA MULOQOT TEXNOLOGIYASIDA. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 367-370.

15. Odilova, G. O. (2026). Musiqa ta'limi yo 'nalishi talabalarida ritmik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari. *Science and Education*, 7(1), 960-965.
16. Qo'Shino'va, R. S., Davlatova, S., Odilova, G., & Karimova, O. (2024). XALQ OG 'ZAKI IJODI ORQALI BOLALARDA HAMJIHATLILIK, MEHR OQIBATLILIK TUYG'USINI SHAKLLANTIRISH. *Oriental Art and Culture*, 5(1), 270-279.
17. Nabievna, A. A. (2021). The role of youth in society's economic development. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(7), 211-214.
18. Asraqulova, A. (2025). MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALAR TARBIYASIDA MUSIQIY TARBIYANING O 'RNI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 348-351.
19. Asrakulova, A. (2025). ECONOMIC VIEWS OF ABU NASR FORABI. *Инновационные исследования в науке*, 4(2), 65-68.
20. Nabievna, A. A. (2025). ECONOMIC THOUGHTS OF YUSUF KHOS KHOJIB. *Web of Humanities: Journal of Social Science and Humanitarian Research*, 3(2), 212-214.
21. Asrakulova, A. (2025, February). HISTORICAL-PHILOSOPHICAL AND PUBLIC ADMINISTRATION ISSUES IN NIZAMULMULK'S "SIYOSATNOMA". In *Международная конференция академических наук (Vol. 4, No. 2, pp. 85-88)*.
22. Nabievna, A. A. (2022). PHILOSOPHICAL DETERMINISTIC PARADIGMS OF ECONOMIC POLICY.
23. Asrakulova, A. (2024). THEORETICAL ISSUES ON THE FORMATION OF THE ECONOMIC THINKING OF YOUTH. *Наука и технология в современном мире*, 3(10), 38-41.
24. Асракулова, А. (2022). Факторы развития экономического мышления молодежи в годы третьего возрождения. *Общество и инновации*, 3(8/S), 157-162.
25. Асракулова, А. (2022). Факторы развития экономического мышления молодежи в годы третьего возрождения. *Общество и инновации*, 3(8/S), 157-162.
26. Asraqulova, A. N. (2026). Mustaqil ta'lim jarayonida o 'qituvchining fasilitator roli va talabalarning tanqidiy fikrlash hamda ijodiy faolligini rivojlantirish. *Science and Education*, 7(1), 943-947.
27. Toshmatov, G. U. O. (2026). Kredit-modul tizimida musiqiy fanlardan mustaqil ta'limni tashkil etish va uni o 'qitish samaradorligini oshirish metodikasi. *Science and Education*, 7(1), 954-959.
28. TEXNOLOGIYALARI, K. F. S., & MUSIC, I. MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA YANGI INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA O 'QUVCHILARNING JAMOA BO 'LIB.

29. Toshmatov, G. U. (2025). KREDIT MODUL TIZIMIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARNING MUSTAQIL ISHLARINI TASHKIL ETISH VOSITALARI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 413-417.
30. Toshmatov, G. U. (2025). MUSIQA TA'LIMIDA MUSTAQIL TA'LIM FAOLIYATLARI ORQALI TALABALARNING KASBIY-IJODIY MAHORATLARINI RIVOJLANTIRISH. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 489-490.
31. Toshmatov, G. (2025). YEVROPA ECTS KREDIT-MODUL TIZIMIDA MUSTAQIL TA'LIM VA UNGA O'QITUVCHINING RAHBARLIK FAOLIYATI. *Research Focus*, 4(3), 81-84.
32. Olimjonovich, T. G. (2024). Development Of Knowledge Of Students Through Independent Study On The Basis Of A Systematic Approach. *Web of Scientists and Scholars: Journal of Multidisciplinary Research*, 2(11), 19-24.
33. Toshmatov, G. (2025). KREDIT MODUL TIZMIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM BO'YICHA KREATIV FAOLIYATLARINI TAKOMILLASHTIRISH. *Research Focus*, 4(Special Issue 3), 244-252.
34. Toshmatov, G. U., & Yusufjonova, O. (2025). UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA MUSIQA MADANIYATI FANINI O'QITISHDA YANGI PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA METODLAR. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 499-503.
35. Toshmatov, G. U., & To'rabayeva, M. (2024). TALABANING MUSIQIY FANLARDAN MUSTAQIL TA'LIM TOPSHIRIQLARINI BAJARISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH. *Journal of universal science research*, 2(11), 72-78.
36. Toshmatov, G. U., & Sharopova, S. D. (2025). MULTIMEDIYA TEXNOLOGIYALARI ORQALI MUSIQA TA'LIMINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODUKASI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 491-493.
37. Toshmatov, G. (2025). KREDIT MODUL TIZMIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM BO'YICHA KREATIV FAOLIYATLARINI TAKOMILLASHTIRISH. *Research Focus*, 4(Special Issue 3), 244-252.
38. Toshmatov, G. U., & To'raboyeva, M. (2025). UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA SINFDAN TASHQARI MUSIQA TO'GARAKLARI VA ULARNING MAQSAD VA VAZIFALARI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 494-498.
39. Rakhimov, K. K. (2021). The beginning of russian music culture. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(12), 662-667.
40. Sobirov, B. (2020). O'zbek xalq musiqasining estetik xususiyatlari bo'yicha tadqiqotlar tahlili. *Amerika ijtimoiy fanlar va ta'lim innovatsiyalari jurnali*, 2 (07), 371.

41. Oktabrov, M. A. (2025, December). Ways to enhance students' artistic and aesthetic taste in fine arts lessons. *Claritas Conference Platform*, 3, 8–12.
42. Oktabrov, M. A. (2025). The emotional expression of artists through colors and the psychological effect of colors in artworks. *European Review of Contemporary Arts and Humanities*, 1(4), 30–34.
43. Oktabrov, M. A. (2025). Innovatsion yondashuv asosida bolalarni dekorativ rasm chizishga o'rgatishning didaktik ahamiyati. *IMRAS*, 8(6), 142–147.
44. Oktabrov, M. A. (2025). Natyurmort tuzish va uni tasvirlash usullari. *Intellectual Education Technological Solutions and Innovative Digital Tools*, 3(33), 75–80.
45. Oktabrov, M. A. (2026). Rangtasvir darslarida talabalarning mustaqil ijodiy faoliyatini rivojlantirishda master-klass metodining tutgan o'rni. *Science and Education*, 7(1), 999-1004.
46. Odilboyeva, U. Z. (2025, December). The scientific and pedagogical influence of teacher cognition theory on method selection in the educational process. *International Conference Platform*, 6, 152–157.
47. Odilboyeva, U. Z. Q. (2026). O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA TERMINLAR HOSIL BO'LISHINING QIYOSIY TAHLILI. *Mahalliy va xalqaro konferensiyalar platformasi*, (1), 32-36.
48. Odilboyeva, U. Z. (2026, January). THE DEVELOPMENT OF AUTOPEDAGOGICAL COMPETENCE IN STUDENTS DURING ENGLISH LANGUAGE EDUCATION. In *Claritas Conference Platform* (No. 1, pp. 90-93).